

ALPSKÝ VĚSTNÍK

— ORGÁN —

ČESKÉHO ODBORU SLOVINSKÉHO ALPSKÉHO DRUŽSTVA

ALPSKÝ VĚSTNÍK vychází prvního dne každého měsíce, vyjímajíc červenec, srpen, září, říjen, a zasílá se členům českého odboru slov. alpského družstva zdarma. — Předplatné na rok 3 K, pro členy klubů turistických 2 K. — Věstník vydává český odbor slov. alpského družstva řízením Dra. Bohuslava Franty na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží č. 12, a Dra. Viktora Dvorského v Praze, Lipová ul. č. 14. — Dopisy týkající se administrace Alpského Věstníku buďtež adresovány: Praha-III., č. p. 176. — Zakládající členové odboru platí 100 korun jednou pro vždy. Skuteční členové platí ročně 6 K, výkonní 10 K (první rok kromě toho 2 koruny zápisného). Příspěvky peněžité zasílají se českému odboru slov. alp. družstva v Praze 176-III.

ČÍSLO 3.

LEDEN 1912.

ROČNÍK XIV.

Našemu členstvu.

Prvním lednem vstupujeme do patnáctého roku trvání i nebude snad nemístno, ohlédneme-li se zpět, na vše, co dosud vykonáno i na úkoly, které nám dále nastávají. Zajisté i kdyby nebylo našeho sdružení, jezdili by čeští turisté do vysokých hor, ale málo početný proud rozstříkl by se po širých oblastech alpských a sotva by po něm zůstalo stopy. Jsme daleci jakékoli chlouby, vidíme však s uspokojením, že soustředění se části českých alpistů v odboru slovinského alpského družstva neminulo se s patrnými výsledky. Dvě chaty a síť stezek, které jsme zbudovali, svědčí, že nejsme pouhými příživníky na cizích výtvorech, naše literatura a výkonnost zjednaly nám respekt i v kruzích, které jinak nejsou nám nikterak nakloněny. Snad i to smí se nám přičísti k zásluze, že jsme hájili v české společnosti právo zdravého organismu na trochu ráznosti a odvahy. Slovinské alpské družstvo, k němuž se hlásíme, vyvinulo se ve veliký, agilní spolek, rovnocenný s družstvy německými; dnes není obětí býti jeho členem, nýbrž výhodou. Proto je nám s podivem, že velká část Čechů navštěvujících Alpy (též slovinské) opomíjí přistoupení k jedinému slovanskému sdružení v Alpách a dopouští zahanbující skutečnost, že sám p r a ž s k ý odbor německého a rakouského alpského spolku má více členů, nežli český alpský spolek ve všech třech korunních zemích.

Vedení úvahou, že nesmíme se omezovati na příliš úzké území, rozšířili jsme změnou stanov na jaře r. 1911 působnost družstva na celé moře Jaderské a slovanské krajiny ležící okolo něho. Bude se tedy naše činnost rozvíjeti netoliko v Alpách slovinských, nýbrž i v Krasu, Gorském Kotaru chorvatském, ve Velebitu, v horách bosenských, hercegovských i v pohorích na Černé Hoře. Kromě toho hodláme převzít i organizaci české turistiky na moři Jaderském samém.

Tyto nové úkoly vyžadují součinnosti mnoha osob. Proto jsme zavedli současně novou kategorii členů výkonných, to jest těch, kteří hory a moře skutečně navštěvují a jsou ochotni přispívati

dle své vůle a možnosti k dovršení díla naším odborem započatého. Pro členy výkonné stanoven valnou hromadou příspěvek 10 K ročně, tedy stále ještě nižší, než je obvyklé u jiných alpských spolků. Prosíme tedy členstvo, aby se měrou co nejhojnější hlásilo do této nové kategorie, což lze učiniti dopisnicí zaslano českému odboru Slovinského alpského družstva v Praze-III. č. p. 176.

Výbor českého odboru Slov. Alp. Družstva.

*

Konc 2380 m.

Vzpomíná Dr. Jiří Čermák.

Špica na Koncu, neboli krátce Konc, tratí se takřka mezi svými slavnými sousedy, Mangartem a Jalovcem. Při pohledu od Koritnické chaty tvoří nevysokou, dvojevrcholnou vyvýšeninu hřebene, spadajícího odstrašujícími stěnami do závěru údolí, z Ratečí a z Plánice snad ani není vidět. Za to nevyrovnatelně krásnou formu staví nám před oči, díváme-li se od trentskeho Velikého Kotu: zcela osamělý, štíhlý, zakřivený skalní roh, Mont Cervin v malém. Běžná turistika spokojuje se vyšším jeho sousedem; na Mangart jde každý, kdo má dvě zdravé nohy a trochu kuráže, konečně i druhý soused, Jalovec, aspoň od té doby, co vede k jeho vrcholu stezka, těší se větší pozorností a stává se populární. Konc byl znám jen úzkému kruhu zasvěcenců. Dr. J. Kugy věnoval hoře té pozornost již r. 1885; prvé dostoupení provedli r. 1893 Gstirner a dr. Schonka s chotí, r. 1896 následuje dr. Kugy a vrací se téhož roku ještě jednou ve společnosti Bois de Chesne, o rok později přešli vrchol první turisté bez vůdce, Keidel a dr. Pfannl, r. 1898 opět Gstirner a kol r. 1900 dr. Baumgartner. Potom, jak se zdá, zájem Němců o tuto horu se vytratil a u Slovanů se ještě nedostavil; tomu aspoň nasvědčuje fakt, že poslední a jediná navštívenka na vrcholu zachovaná je dr. Baumgartnera.

Když náš odbor postavil Českou chatu v Koritnici, jako nutný a přirozený důsledek vyplývala z toho povinnost pro jeho členy, aby se představili jako noví usedlíci svým sousedům osobně. A tak určena „redakční“ výprava mezi jinými také, byť už jen pro hanbu světskou, návštěva na Konci. Ale odkládali jsme stále. Teprv pohled na smělé formy hory, jakými obrací se k východu, vzbudil čilý zájem a způsobil, že jsme se na seznámení s Koncem začali opravdu těšiti, a také jsme si slíbili, že jedna z nejbližších tur povede nás na jeho vrchol.

26. srpna 1911 večer po dni odpočinku dorazili jsme, táž společnost, která prošla nějaký den před tím Oknem Prisojniku (pp. Dr. B. Franta, K. Hlava, váš zpravodaj a J. Komac), do Koritnické chaty. Přes pozdní chvíli byli jsme na tiché chatě s roztomilostí uvítáni jako jediní hosté. Opanovali jsme nejprv jídelnu a pečovali o svoje lačné útroby, zatím co čiperné kotátko, knihovna chaty, přetřásání plánů nejbližší budoucnosti, konečně nemalou měrou i Komac a hospodyně

svým humorem starali se o naši zábavu duševní. K 10. h. uchýlili jsme se do podkroví na lůžka.

Osvěžující a hluboký spánek nás přerušil o 2. h. noční nezvyklý hlomoz, bušení na dveře, směs zmatených hlasů, z čehož jsme po delším nevrlem očekávání srozuměli, že na chatu přibyli dva turisté s vůdcem. Pomyšlení, že bude na chatě zvýšena slabá dosud návštěva o dvě čísla, naladilo nás. zprvu rozmrzelé, tak altruisticky, že jsme přichozím dokonce postoupili polovinu přikryvek, které jsme večer v domněni své samovlády stáhli se všech ostatních lůžek ve svůj prospěch.

O půl páté jsme sestoupili všichni k společné snídani. Noví hosté, dva Slovinci z Gorice, chystali se pod vedením Črnuty po severozápadním hřebenu na Jalovec, spěchali tedy a vyšli dříve nežli my, kteří jsme měli, jako z rána obvykle, dost času. V půl šesté hod. opustili jsme chatu a ubírali jsme se za prvou partii, kterou jsme před sebou v ssutí vyplněném údolí rozeznávali jako tři polyblivé body. Značenou cestou stoupali jsme klidným tempem vzhůru, minuli žleb, který jindy bývá vyplněn sněhem, přešli úzké římsy a širokým horským zákoutím pod Jalovcem vyšli na sedlo Puncy (7.55 h). Zastihli jsme zde Jaloveckou partii ve chvíli, kdy po odpočinku nastupovali právě další pout k dalekému cíli. Rozešli jsme se s přáním šťastné cesty, neboť naše cesty vedly nyní směrem úplně sobě protivným. My totiž obrátili se k Jalovci zády a sledovali široký, schůdný hřeben ve stranu Konce.

Po několika minutách (8.05 h) úsedli jsme pod velkým balvanem k oddechu; plně tři čtvrti hodiny oddávali jsme se zde přesnídávatce, používše doby mezi jednotlivými chody jídel k úpravě lezeckého úboru. Tlumoky jsme zanechali všichni na tomto chráněném místě i s těžkými kovanými botami; pro svoji osobu uznal jsem za dobré odložit zde i sekýrku, v čemž mne potom ostatní následovali před vstupem do skal.

V měkkých, poddajných krpcích přiblížili jsme se rychle místu, kde hřeben náhle kolmým stupněm zdvihá se vzhůru — počátek Konce. (8.57 h.) Napříč kolmým stupněm probíhá úzká, šikmá římsa, místy přerušovaná, místy převisem překlenutá. Komac rozvinuje láno, více asi ze zvyku než z potřeby, a my všichni následujeme „svoji methodou“ rychle za ním. Poněvadž střecha klobouku vadí ve volném výhledu vzhůru, odkládá zde většina naší výpravy klobouky; dobře, že Konc není příliš vysoký, sice bychom dospěli takto pokračující ke vrcholu v úboru tuze defektním. Římsa přivedla za roh do schůdných skal hřebene, jež ovšem nebylo možno daleko sledovati. Brzy zatarasila cestu strmá plotna, hladká, bez poctivých stupů a záchytů, zvýší as 15—20 m. Krpce dobře konaly svoji službu na suchém a poměrně drsném kamení vápencové desky; netrvalo dlouho, a překážka byla za námi. Neměli jsme však mnoho času z překonání passáže se radovati. Po několika pohodlnějších krocích v mírném svahu skalní tříště zdvihá se hřeben znova strmou plotnou do výše, ještě vyšší a příkřejší, než byla předchozí, a připíná se jí ke kolmé stěně prvního vrcholu Konce. Dvě souběžné praskliny, sotva znatelné, probíhající z šikma hladkou plochou, jsou jedinou možnou cestou vpřed; Komac kořistí z nich plnou měrou a my za ním překonáváme překážku snáze, než jsme se dle jejího vzhledu

nadáli. Plotna přiklánějící se k masivní stěně tvoří svou horní hranou uzoučkou horizontální římsu. Užíváme jí k tomu cíli, abychom neschůdný dále hřeben opustili a vstoupili do závratné stěny nad Koritnicu. Strmé, vysoké a úzké skalní stupně zdvihají se zde do výše a umožňují vzdušný přechod k mělkému zákoutí. Zde zabíráme pevné postavení, ovšem ne přímo při dolním jeho konci, nýbrž stranou, v úkrytu před možným pádem kamení, a Komac vznáší se do výše svým osvědčeným, jistým a bezpečným tempem stěnou téměř kolmému koutu. Již stojí vysoko nad námi v stěně, a bělavé lano visí od něho k nám, mírně se houpajíc a tu a tam se dotýkajíc skály. Hlava následuje za vůdcem, přidržuje se lana; spodní část překonal správně, výše však ocitá se na rozpacích. A když na otázku, kudy do toho, dostalo se mu od vůdce odpovědi, aby jen lezl, kudy se mu líbí, zalezl do velmi daremného komínu, kde pak třepal se chvíli na laně, jež mu bylo jediným záchytem, jako ryba na udici, než se mu zdařilo dosáhnouti místa Komacova. Ježto pak lano zůstalo po jeho výkonu zavlečeno v onom daremném komíně, nezbylo mi, než opakovati jeho „cestu“ i s oněmi zmltavými polyby ulovené ryby; udýchán dostal jsem se ke Komacovi, jenž klidně seděl jako vrostlý do skály a svoje zažloutlé zuby mi cenil v smích vstříc, podáváje mi ruku na pomoc s žertovně míněnou výtkou, že jsme se zbytečně dřeli oba, můj předchůdce i já. Zaujali jsme po boku Komacově na úzké liště vyčkávací stanovisko, a když přibyl za několik okamžiků k nám i dr. Franta, byla nám čtyřem závratná lišta, na které jsme seděli „jako ti ptáci na bidélku“, až příliš malá a těsná. Musili jsme se nyní nutně trochu rozléztí. Komac šel dále vpřed, a my opatrně za ním, hledajíce se zoufalou pečlivostí, když ne dobré postavení, tedy aspoň nějaký záchyt, který by se neviklal. (Přísle dále.)

*

Několik poznámek k nomenklatuře Mangartské skupiny.

Píše Dr. H. T u m a.

(Dokoně.)

Pod Velkým Mangartem, prostřed severní stěny jsou dobře viditelné štávnaté Zelenice. Z Ledevnic přes Zelenice a vzhůru po žlebu je možný přechod od severní strany přímo na Mangart; tím směrem také vedl výstup dra. Leuchse a Schulze. Na úpatí skal pod Velkým Mangartem na straně Ratečské prostírá se pastvina M í r n j a k. To jméno vztahovali mnozí turisté na různé vrcholy hřebenu. Jméno Mali Mangart pro * 2259 m je nové jméno, nejspíše zavedené turisty, které však se ujalo i u domácích obyvatelů Logu a Ratečí; avšak Ložští sami vylučují, že by jméno to bylo staršího původu.

Těsně u Malého Mangartu zelená pyramida (2197 m) je Strmí Nos; jméno Travník je chybné, neboť toto značí pouze pastviny na jeho levém úbočí, mezi Strmým a Malým Nosem (1905 m); pastviny na pravém boku slují Police. Přes Travník sedlem mezi Malým

Mangartem a Strmým Nosem je přechod z Ratečí do Logu, zvaný krátce od obou stran Č e z T r a v n í k. Západně od Strmého Nosu na Ložské straně je krásná zelená horská rovinka V e l í k a R a v a n. Pod ní je Š k r b i n a v P l a z ě h, za tou následuje vrcholek N o s i ě a druhá Š k r b i n a v P l a z ě h. Pod Nosičem je strmá zelená pastvina, podobná jazykovité, a na temeni Nosiče druhá, menší podobná pastvina, zvaná J e z i k. Odtud Ložští užívají výrazu: jdu „po Jeziku v dolino“, kdežto Ratečtí znají pouze cestu přes Nosič v Plazěh. Německé jméno Lahn je doslovný překlad, jak již zmíněno, slovinského P l a z i.

V pravo od Plazů spatřujeme při pohledu od jezer skalnatou pyramidu * 2071, zvanou Z a d n j a M a l a Š p i c a; kuželovitý vrchol * 2066 má jméno svoje od lesní pastviny V B u k o v n í k u, jež stoupá od úpatí až k temenu, správný název má tedy zníti B u k o v n í k. Severně za ní je strž, pro niž Ratečtí nemají zvláštního jména; avšak lovci belapečtí jí dali jméno Ratschacher Gries, poněvadž v okolí jejím pásávali ode vředy Ratečtí, honíce ovce z údolí lesem V P o g o r e l c u přes travnatý L i s i ě a S i l j i c u na západní stranu do Remšendolu na M o r i š k u P l a n i n i c u (Moritscher Aibl). Území, kde se stále pásá brav tak, že se jednou odvede, zanechá a sám se pase, jmenují horští pastýři „dnina“; říkají „ovce so na dnini“. A odtud jméno na západní straně Ratschachertal, slovinsky R a t e ě k a D n i n a. Také po východním svahu Mittagkoglu a po lesích Černého Vřhu se pásala stáda Ratečských. Místo Mittagkogel slychal jsem vždy jen jméno Forka, původu zřejmě vlašského, a nemohl jsem vypátrati, jak k němu slovinští pastýři přišli. Tolik však je jisto, že v XI. století Vlaši stavěli hutě po našich krajích a možno, že mezi Slovinci zůstalo také vlašské jméno Forka, to by byla rozsocha mezi Mittagkoglem a Črným Vřhem. Slovinského jména Kopa, jež by tvaru hory velmi dobře odpovídalo místo Mittagkogel, nemohl jsem se dopátrati. Jisto je, že před osídlením německým pásali tam jen Slovinci, avšak během pěti století původní jména vymizela a dnes od Mittagkoglu k severu slyšíme pouze jména německá.

Za to panorama Mangartské skupiny, jaké rozvírá se oku našemu od české chaty v Koritnici, obsahuje tu část, ve které německá nomenklatura nemá nejmenšího oprávnění, ve které však přece mapeuři neznalí domácího jazyka a učenci rázu Gstirnerova, přes všechnu snad svoji dobrou vůli, způsobili nepochopěním zmatek, že těžko nyní jedním rázem věc opravit a uvést ji v takový stav, aby turista s prostým horalem mohli se o detailech krajiny té dohodnouti.

Chata sama leží na jižním úpatí Mangartu v úbočí údolí Koritnického, na terase „V Mečávah“. Těsně nad chatou stoupají ostře do výše svahy J a ě k i, oddělené od Mangartu samého ž l e b e m i z Š k r b i n i c e. Tímto možno projíti, stoupáme-li přímo od chaty vzhůru přes úzké sedlo Škrbinicu na sněžné pod západní stěnou vrcholu hory a jimi napříč na obvyklou cestu Mangartskou, které dosáhneme pod známými plotnami. Těsně pod Škrbinicou vstupuje do jižní stěny Mangartu H u d a s t e z a; skalní pilíř P o d M a n g a r t o m odděluje od massivu samého ž l e b z a H u d o s t e z o. Jižní srázy Mangartu

a Koritnického Malého Mangartu prorývá hluboký, již zmíněný žleb v. S n e g u; Mangartský hřeben končí strmým spádem k nízkému sedlu; poslední pilř nese jméno Stop; sedlisko (2160) je V s e d l i n a n a d Z a g a č a m i (dle Ratečí) nebo v K o n c u (dle Logu); ssutkový sráz spadající odtud ke Koritnici sluje V K o n c u. Nad Koncem zdvihající se opět hřeben okazuje v pozadí Veynicu (2351), více v předu a v pravo dva vrcholy 2335 a 2380 m, Kotove Špice (Rat.) čili Špice v Koncu (Log.). Sousední vrchol, vlastně pouze výběžek hřebene vysunutý proti Koritnici, je Š p i c a v P o n c i (Log; dle Rat. v Planji): a sedlo sousední, hojně užívaný přechod do Plánice Č e z P o n c o (Log.; dle Rat.: Čez Veliki Kot).

* Prámo proti chatě zdvihá se k obloze mohutná bašta Jalovce (2643 m); jednotlivé části massivu rozlišují Ložští taktó: velké sněžště v spodní části hory sluje V S l a p u, zelené římsy v stěně P o l i c e, obrovská ssutková římsa, při pohledu s chaty skrytá za okrajem skal V e l i k i P r o d i, z nich vybíhá strmá, sněhová rokle mezi vrcholy Jalovce a sousedního V e l k é h o O z e b n i k u (2463), zvaná L o š k i P l a z. Hřeben táhnoucí se dále k západu se níží a vede přes V r h Z e l e n i c (2278) a Š k r b i n u v Z e l e n i c a h (2165) na V r h M a l é h o O z e b n i k a (2324). O z e b n i k i V e l i k i a M a l i jsou sněhová pole v rokli spadající odtud ke dnu Koritnice, kterou vede stezka a přechod do sousedních údolí Bavšice a Trenty. V sousedství O z e b n i k u vystupují glaciální erozí ohlazené hroty V e l i k é h o a M a l é h o T u r n u v O z e b n i k u. Nad Vrhem Malého O z e b n i k a vyhlédá v pozadí ostrý hřeben P e l c n a d K l o n i c a m i (2437), oddělený od onoho zářezem Š k r b i n a v P e l c u, jímž hlavní hřeben zahýbá k jihu, kdežto k západu pokračuje teprv za nízkým sedlem B r e ž i č (2035 m). Sedlo toto zakryto je skalní hranou P l e š i v c e (2155), jímž počíná táhlá Ložská stěna. Travnatá místa na spodní části stěny Plešivce slují V Z a g o n u. Boky Plešivce a sousedního B a v h u (2189) svírají sněhový mělký kout V Č e l o v c u; Bavh končí ostrou hranou V r h G o l e ž e v i c e (2101), zvanou dle římsy Goleževice,* která probíhá jeho stěnou. Odtud k hlubokému zářezu K o n j s k a Š k r b i n a (2049)**) hřeben V e d i n j i V r h (***) dělí se ve dva vrcholy, M a l i a V e l i k i; srázné úbočí porostlo je travinami K o z j e p o l i c e, a pilř, který horu opírá, sluje G l a v a v K o z j i h P o l i c a h.

Od Konjské Škrbiny, zvané dle toho, že na trávnících pod ní v jižních svazích hřebene (v Bavšici) kdysi pásali koně, zdvihá se dvojvrcholý M o r e ž (V e l i k i a M a l i); při nich nad Koritnicu vysunuta tři štíhlá, izolovaná pyramida V o t l i V r h. Dále pokračuje hřeben Z a J a m o k nejvyššímu bodu Ložské stěny, B r i c e l j k u (2343 m), jako kompaktní zeď, jejíž jednotlivé málo vyčnívající vrcholy slují: N a d O l t a r j i (* 2305), N a d R ů p o (2197), O b l i c a (2233) a V r h K r n i c e (2235). V úbočí těchto vrcholů jmenují ložští horalé

*) Na spec. mapě z toho nespr. Holčevka a Holzuca.

***) Přenášeno nesprávně k různým sousedním vrcholům.

****) Těž Vinji Vrh (v Logu).

jednotlivá místa: V P l a t e h, V G o r n j e m G r a d u a V D o l n j e m G r a d u (1934). K úpatí této obrovské stěny připínají se oblé, zalesněné pilře R u š e v a G l a v a (1606), V G l a v a h, P l a n i n i c a (1534) a Petričevce (1235); snížení pod Briceljcem, mezi Ruševou Glavou a V Glavah (Polog 1048), zve se Pungart.*)

Jednotlivé tyto údaje sdělili s pisatelem kromě jiných hlavně Janez Črnta v. Voznik, Ivan Marek v. Lukež a Andrej Črnta z Logu, a Ivan Mlekuž v. Matija z Bavšice. — Pro ostatek panoramatu od Koritnické chaty, jenž podává výhled do východní části Kaninské skupiny, odkazujeme laskavě členáře na článek uveřejněný v ložském ročníku našeho časopisu.

*

Orjen.

Napsal Frant. Vitásek.

Kdo byl jednou v Trebinji, jistě neopomenul vděčného výletu na Orjen. A nemohl ani opomenouti, neboť octne-li se v kruhu tamějších českých krajanů, není mu jen tak dovoleno odjetí, aniž by podniknul s nimi výlet na proslulé víno do lastvanské vinné stanice, anebo na Orjen. Radou přispěje mu ochotně po celé Hercegovině známý krajan, stavitel p. Vymlátil, u něhož na terase nad Trebinjščí schází se každého večera česká společnost. Rád vzpomínám na tyto večery při dobré „Žilavce“ a „Blatině“, na projíždky na lodičkách po široké túni pod terasou za zvuků vodního kola a zpěvu večerních cikád, nebo při dobrém plzeňském u Andriče. Nemaleu úlohu v těchto příjemnostech Trebinje hrají obložené chleby, které výborně upravuje ruka paní stavitelové a její dcerušky, dokonce takovou, že jsme uznali za potřebné vzít celý koš těchto lahůdek až na Orjen.

Dne 28. srpna 1911 odpoledne vyjeli jsme, přítel Adler, Viktor a já, kočárem ke Grabu. Cesta vede nejprve trebinjským poljem podél Trebinjšice k jihu; po dvou - km. přejezdíme trať Hum-Trebinje, odbočku to hlavní bosensko-hercegovské trati z Bos. Brodu do Gruže a začínáme stoupati po stráni Kučina brda, až ve výši 528 m. nad Čičevem otvírá se nám nádherné panorama Popova polje naposled. Pak vede silnice stupňovitou krajinou holým vápencem, jen tu a tam jalovcem, šalvějí neb dubovými křovisky porostlým. Potkáváme seljanky, jdoucí do Trebinje, uctivě „dobar dan“ přející, z dále zaznívá k nám žalostné sténání osla, jenž musí se svým pánem čile stoupati, nechce-li obdržeti několik ran holí, na něž konečně příliš nedá a snese raději o jednu víc, než by přidal do kroku.

Nejvyšším bodem 656 m. nad Tuli jsme překročili bariéru, dělicí rovinu Grabskou od Trebinjského polje. Naši koničci pobádání prozpěvujícím si Ivanem chutě se rozběhli, neboť věděli, že nemineme jen

*) Zkomoleno z něm. „Baumgarten“.

tak tabulku „Gostiona“, byf i visela na rozbité kuči jako zde v Tuli. Vnějšík ani vnitřek tohoto hanu mnoho nelákal, ale kolega Adler, který zná tuto krajinu, tvrdil, že se tam dostane chladné „sarajevské“. Místo chladného sarajevského dostalo se nám však chladné odpovědi: „Nema ništa samo ruma.“ My ovšem nejevili mnoho chuti pít tuto populární tekutinu i pokračovali jsme raději v další cestě, spokojivše se novým tvrzením kolegy Adlera, že tedy alespoň v Grabu, bude-li nějaký pan Vušo Spaić doma, všechno se nám vynahradí.

Cesta vedla nejprve lesem, jenž tu vyrůstá na úpatí fluvioglaciálního štěrkoviště ssutkového kužele Dubravy. Mijíme ves Kraj, velice chudou na vodu a opuštějící okraje ssutkového kužele 3 km. dlouhého vjíždíme do malé rovinky s úrodnými poličky, uprostřed níž stojí kostelík sv. Petka a jsme v Grabu, vesnici vzdálené od Trebinje 16 km. Rozumí se, že jsme se hned ptali po panu Spaićovi, ale čekalo nás nové zklamání: „Nije kod kuće,“ hlásí Turek, sedící se skříženými nohama ve dveřích dučanu, „odešel včera do Erceg Nova a vrátí se až zítra večer!“ Vzkázali jsme mu tedy pozdrav a že se zítra večer jistě u něho zastavíme. „To se budeme mít dobře,“ podotkl zase kolega Adler. Zatím jsme se mohli jen těšit a starati se, jak napojit koně! Pan Spaić má nejlepší vodu v celém Grabu ve své čatrně (totiž má špatnou vodu, ale přece vodu, druzí nemají ani té), ale v jeho nepřítomnosti nechťeli nám ji poskytnouti. Teprve po dlouhém prošení a zaklínání se přízní nepřítomného pána dal se Turek obměkčit a vydal nám za 40 halěrů půl kanty (asi 4 litry) vody pro naše koně.

Z Grabu šli jsme kus pěšky; kočár musil velkou oklikou silniční nad Grabem po úbočí Svitavce, my pustili se rovnou k vojenské pevnůstce nad Grabem ve výši 792 m. Tato věž pevnostní ovládá celé údolí jak ke Grabu, tak i k Dalmacii. Máme tu před sebou velký příčný zlom, jenž zdvihl tu vápence na východní straně tak, že pod nimi se objevily dolomity, a touto přírodní prastarou cestou vede důležitá obchodní cesta z Trebinje do dalmatské Konavle ke stanici Gruda a odtud pak tratí Uskoplje-Zelenika ke Kotoru. Asi 2 km. od této pevnůstky dělí se silnice. Jedna stále klesající vede na pravo do Dalmacie, jest to ona stará komunikační čára, druhá pak stále stoupající jde na Vrbanje a na sedlo pod Orjenem. Dáme se tedy touto a dospíváme záhy bodu 918 m., odkudž naskytá se krásný pohled na moře. Krajina odtud k moři stále klesá a výhled umožňuje zvláště onen příčný zlom, táhnoucí se odtud na Mrcine v Dalmacii a zvaný v této své spodní části Propatni do. Od toho místa upouští silnice od směru jižního, by se ohnula na východ.

Projíždíme terénem čistě krasovým. Ze skrovné zeleně planých křovisek, porostlých hustým brněním ostružin a „drače“ (trní), vyhlédají vápencové balvany, proryté ryhami a škrapy. Sem tam dolinka s červenou hlinou a skrovným políčkem bídné kukuřice, úzkostlivě chráněná kamennou ohradou před stády ovcí a koz, která, provázena prozpěvujícími si pasačkami neb pastuchy, jediné ožívují krajinu. Pak se blížíme ke kotlině plné štěrku, s jakým se v Hercegovině zřídka setkáváme. Jest to fluvioglaciální štěrkoviště hornovrbanské se štěr-

kem zcela podobným onomu dubravského kužele před Grabem. Na severu a východě zdvíhají se lysé vrchy s vrstviemi k severu spadajícími. Od nich svaluji se směrem k nám zalesněné hřbety, morény dle Pencka a Davise. Tyto morény jsou nápadny zvláště na svazích Borovíku, Goliševce a Šubry a jsou spolu s fluvioglaciálním štěrkovištěm neklamným svědectvím, že západní strana orjenského pohorí v diluviální době byla zaledněna. Ledovce tu nutno rozeznávat tři. Prvý, Orjenský, sbíral firn s nejvyšších vrchů v okolí Orjenu (1895 m.), Buganje gredy (1848) a s Borovíku (1778 m.) a sestupoval směrem k nynějším hornovrbanským kasárnám až do výše asi 1100 m., kde nalezeny nejzazší jeho stopy. Druhý ledovec, zvaný dle sedla Orjenu, splýval z něho a s hřbetu Goliševce (1721 m.) a jeho jazyk směřoval taktéž k východu a končil u nynější dolnovrbanské hájovny. Třetí pak, největší, měl svůj sběrný okruh jednak na úbočích Jelovice (1564 m.) a Crljeny Gredy (1551 m.), jednak na svazích Domitru (1541 m.) a Šubry (1680 m.). Jazyk oběma společný směřoval na rozdíl od obou předešlých k sz. Tento ledovec, největší ze jmenovaných, byl necelé 4 km. dlouhý a nejzazší stopy jeho můžeme sledovati nedaleko četnických kasáren dolnovrbanských.

Zastavili jsme se u kasáren finanční stráže, bychom napojili koně, ale na kočího, který se hnal s kantou, volali lidé již z dále „nema vode“. Tak hrozilo našim koníkům, že půjdou s žízni dále. Leč tu ukázal kolega Adler moc uniformy. Jakmile zakročil sám, ihned voda odněkud vytryskla, neboť stráž najednou hlásila důvěrně: „Ima vode, ali samo za vas, gospodine lajtnante, za drugoga nema ništa.“ Pak to šlo zase vesele dál, k četnickým kasárnám; zde koně vypřažení a zavězení do stáje; kočár, jímž jsme urazili 28 km., aniž bychom po celou cestu byli potkali jinou ekvipáž, zůstal na silnici; a již jsme si pochutnávali na dobrém víně se studenou vodou z četnické čatrně. S neveselou tváří nám byl drahý tento mok z cisterny vážen; měli ho tam již jen 40 cm. a příští deštík kdo ví kdy přijde, snad za měsíc, snad i za dva.

V kasárnách jsme nocovali a spalo se nám na erárních kavalcích tak dobře, že starostlivý Ivo musil zakročiti: „Gospodine, ima već četiri i pò sata. Sve gotovo!“ To znamenalo vstávat! Dobrý hoch měl vše připraveno a než jsme se zdvihli, byla káva již na stole. Ozbrovivše se holí a objednavše si na 2. hod. odpoledne oběd, chutě vydali jsme se na cestu údolím zvaným Balješin do, zatím co naše flumoky pomalu odnášel Ivo novou silnicí ohromnými serpentínami kolem šumarské kuče vzhůru na sedlo pod Orjenem, kde jsme se měli setkat. Četnické kasárny dolnovrbanské leží asi ve výši 1000 m., k sedlu zbývá tedy necelých 600 metrů, jež vystoupení můžeme buď pěšky starou stezkou 5 km. dlouhou, aneb vozem novou nádhernou vojenskou silnicí, stoupající četnými velkými serpentínami a skoro 13 km. dlouhou. Také i na druhou stranu sedla do Crkvice se projektuje podobná silnice a z Crkvice do Risanu vede již pohodlná silnice starší. My ovšem volili cestu první, která hned za kasárny odbočuje v levo. Vede nejprve asi kilometr štěrkovištěm, načež stoupá příkře po ssutové hrázi Borovíku. Modrá obloha slibovala krásnou vyhlídku a proto chutě jsme stoupali; nešlo

nám to ovšem tak zčerstva, jako domorodým pastýřům, kteří ubírali se se svými stády koz a ovcí tímž směrem. Po hodinovém stoupání ocitáme se na vrcholku 1334 m., s něhož otevírá se pěkný pohled do dolnovrbanjské kotliny a na zalesněné konečné morény bývalého ledovce sedla orjenského. Nová silnice vede blíže Balješiny lokvy, dobré pitné vody. Odtud zbývá k sedlu 260 m. Cesta uhýbá v pravo, neboť v cestu se staví hora Zubački Kabao a zastírá Orjen. Jsme u Orjenské lokvy. Je to dolina, v níž déle se udržel něco sněhu, a když ten roztaje, shromáždí se voda v cisterně na dně doliny zbudované a udržel se chladná po celé léto. Za ní vidět obelisk s orlem, vystavený na památku návštěvy korunního prince Rudolfa, je to náš zatím cíl — sedlo pod Orjenem, ležící ve výši 1594 m. Orjenský hlavní hřeben začíná Jastrebnicí 1866 m. vysokou a táhne se od s. na j., končí pak Šubrrou 1680 m. Nejvyšším bodem jeho je Orjen 1895 m. Celý tento hřeben, složený ze šupinové struktury křídového vápna, stojí tu jaksi v úhlu pobřežního flyše a triasu, který konverguje směrem k boce kotorské a u Budvy se konečně spojuje. Celkem poznáváme, že se tu stavba pohoří od ostatní Hercegoviny nápadně liší a tvoří v dalmatské Krivošiji a přilehlé hercegovské Bjelotině přechod k černohorskému pohoří. V diluviální době prostíraly se tu po všech stranách ledovce, a to na straně severní a východní větší (Duboki do, Reovce), na západní straně pak menší; sněhová jich hranice ležela jen ve výši 1400 m., poněvadž moře je příliš blízko.

Vrcholek Orjenu jsme cestou neviděli, neboť byl skryt nejprve horou Borovikem a pak vrchem Zubački Kabao. Nyní díváme se na jeho kolmou východní stěnu, již prudce spadá do krivošijského koryta Reovce. Něco dále na pravo zvedá se Vuči zub 1802 m. Od něho vybíhá z hlavního hřbetu orjenského Jastrebnice boční hřbet Pazua na východ a spadá povlovně do černohorského polje Grahova, přikřeji ale do údolí Reovce a k Crkvici. Do Crkvice vedou od sedla dvě cesty, jedna jmenovaným údolím Reovce vedle sněhové jámy a hájovny, 6 km. dlouhá, druhá lepší a schůdnější po úbočí Jaričevy kosy na Veli Kabao, odkudž náhle severním směrem serpentínami klesá k samotám Jelovi do a nedaleko před Crkvicí spojuje se s onou cestou údolní. Crkvice (1097 m. n. moř.) je středem oblasti asi 10 km. od v. k z. a 5 km. od s. k j., ležící v isohyetě 450 cm., kterou nikde jinde v Evropě nenacházíme. Spadne tu tedy skoro desetkrát tolik deště do roka co uvnitř v Čechách a přece v létě je zde tak veliký nedostatek vody. Maximum zde dosud pozorované bylo roku 1901, kdy za jeden den spadlo tu 354 mm. vody! Z Crkvice vedou silnice dvě: jedna na sv. pánvi Dvr-senskou na Černou Horu do Grahova, druhá k j. v. do Risna a odtud podél boky do Kotoru.

Jdeme-li od sedla směrem k Crkvici krásně upravenou cestou po úbočí Crljeného vrchu, spatříme nedaleko po levé straně hlubokou rokli, naplněnou sněhem. Přístup je možný jen pomocí lana. Toto jsme ovšem s sebou neměli, proto musili jsme se spokojit pouze pohledem do závratné hloubky rokle a nastoupit cestu k jiné přístupné sněhové rokli, bychom schladili si zásobu vína Ivanem na sedlo přivezenou. Proto odbočíme z původního směru na pravo do doliny mezi Crljením vrchem

a Golíševcem a po čtvrt hodince spatřujeme černý otvor rokle k severu zející. Sestup do ní je možný jen se severní strany od doliny, ostatní strany prudce spadají, jen severní zasypána je šterkem a balvany, že po nich dosti pohodlně můžeme sestoupit až na dno. Tu leží spousta firnu, jenž jest důležitým pramenem výživy domácího lidu. Bývá odtud na zádech v putnách nošen až do Trebinje, kde dobře se zpeněží. Letos ale utrpěl tento obchod citelnou ránu. Trebinje postavila si ledovnu, která zásobí po celý rok město umělým mostarským ledem.

Na vlastní vrcholek Orjenu pustili jsme se o deváté hodině ranní. Ačkoliv cesta není upravena, přece výstup není nesnadný. Je možno si volit směr něco delší, ale s mírnějším stoupáním, aneb cestu kratší, ale strmější. Časový rozdíl mezi oběma činí jen půl hodiny. Celkem trvá výstup asi 1½—2 hod. od sedla a jde většinou po hercegovském svahu podél hranice hercegovsko-dalmatské. Zalesnění vůbec skrovné mizí docela již ve výši sedla a jen tu a tam spatříme borovou kosodřevinu (*Pinus montana*) značného stáří, na jejíž kořenech a v jejímž stínu nachází zemlený turista příjemný odpočinek.

Přikře stoupající vápencovými balvany, dospěli jsme vrcholku Orjenu, ozdobeného triangulačním znamením (1898 m.) a jubilejní zdi s daleko viditelným nápisem 1848 F. J. I. 1908. Vyhlídka odtud je nádherná a jistě není jí rovné po celé Hercegovině. Na severu vidíme pod sebou černohorskou kotlinu Grahovo se dvěma kláštery sv. Nikolou a sv. Gjarem, za ní černohorské velikány Maglić 2787 m., Durmitor 2606 m. a dále na nejzazším obzoru třpytí se sněhová pole velikánů albánských. Na jihovýchodě vidíme Lovčenu 1759 m., pod ní boku kotorskou s městy Kotorem, Perastem a Risanem nejbližší ležícím. Pod našima nohama leží Krivošije, do níž vybíhají z hlavního hřbetu tři dlouhé rovnoběžné hřbety vedlejší, Pazua, Veli Kabao a Crljena greda, které kdysi nesly na svých stránkách mohutné i 10 km. dlouhé ledovce. Díváme-li se směrem jihozápadním, tu spatříme pod sebou obojí kotlinu Vrbanskou a Kruševickou, dalmatskou rovinku Konavle, pak řadu menších vrchů, z nichž nejvíce vyniká Snježnica 1234 m. a pod ní vidíme zase moře v kráse s Lakromem a Dubrovníkem. K severozápadu táhnou se dva velké hřbety, Stirovnik, končící Svitavcem 1528 m., a Jastrebnica, končící Gubarem 1650 m. vysokým, mezi nimiž v dáli spatříme bělati se pevnosti bilečské a trebinjské, jimž vévodí Leotar nad Trebinjí 1224 m., pod kterým se prostírá rovina Popova polje.

Dříve než nastoupíme zpáteční pochod, můžeme si, chceme-li a máme-li s sebou samovar, uvařit čaj v chatě, zřízené na západní straně jubilejní zdi. Jest to spíše doupě než chata, nicméně jest turistovi v této poušti velmi milou, neboť chrání jej dobře před bórrou aneb jinou nepohodou jej stihnoucí. Sestup provedli jsme řídíce se zásadou „variatio delectat“, přímo dolů po ssutové stráni Zubački Kabaa, přikře 400 m. k silnici spadající. Po tomto sestupu tři čtvrtě hodiny trvajícím, při němž bodce našich holí a podešve úplně vzaly za své, přijal nás na ruku i nohou zkrváčený Ivan, který čekal na sedle s kočárem. Rychle jsme sjeli ke studánce, vlastně jen rokli s kapající vodou, 50 m. nad

silnicí. Tuto studánku jsme vypili do dna. Za hodinu na to stanuli jsme u četnických kasáren vrbanjských. Zde nás očekával připravený oběd, polévka, pečeně i moučník, jako někde v hotelu, ovšem až na to, že vše bylo à la jarac a v jedné míse, odkudž každý lžící dřevěnou po starém způsobu lovil. To byl počátek hodů. V Grabu čekal na nás již pan Vušo Spaić a snesl v brzku na stůl vše, co nejlepší jeho dučan poskytoval. Při veselé zábavě s jedním Krivošijanem, jenž znal anglicky, francouzsky, španělsky a italsky a vypravoval o svých cestách, rychle ubíhal čas. Pan Spaić, jenž nadobro roztál hromovými zdravicemi, postaral se i o našeho Ivana dobře a tak se stalo, že jsme teprve, kdy slunce se již bylo hluboce chýlilo k západu, vsedali za povznesené nálady do vozu, abychom nastoupili další cestu k domovu. Uháněli jsme Grabskou rovinkou až k Tuli, kde jsme uznali za vhodné „v gostione, kdje nema ništa samo ruma“, vypít každý šálek turecké kávy. Po té prošli jsme se zase trochu do kopce nad Tuli, s vrcholku nad Čičevem spatřili jsme již Trebinji, zaplavenou světly. Společnost našich známých byla se právě vrátila z regaty na Trebinjšici i vyšla vstříc. Chtějíc nechtějíc musili jsme zasednouti na terasu k dobré páně stavitelově Blatině a setrvatí do pozdních nočních hodin.

*

Ze slovanských Alp.

Lázně v Jezeru. K příjemnostem pobytu v Jezeru náleží osvěžující koupání v bassinu napájeném křišťálovou vodou Jezerské bystřiny. Bassin však byl málo prostorný, takže zejména letos, kdy denně bylo půl sta se koupajících, nedostačoval. Do příštího léta zřízen bude nový prostorný bassin a zvláštní větší kabina pro dámy. Na louce při koupadle budou se jako dosud pěstovati vzdušné lázně a postaráno bude také o postavení bradel, hrazdy a místa pro cviky skokové. Během let všeobecnělo koupání v Jezersku, k němuž se z počátku odhodlávali jen jednotlivci — a dnes staří i mladí hrouží se do chladných vln (9—14 C) s rozkoší po příjemné sluneční a vzdušné lázni.

Zeleniške špice zve se několik vrcholů v hřebenu mezi Planjavou a Dedcem v Saviňských Alpách. Tento hřeben leží mimo obvyklé turistické směry i je proto velmi zajímavá zpráva Pavla Kunavera v posledním čísle Planinského Věstníku o dvou turách, provedených několika lublaňskými turisty. Jeden z vrcholů 1808 m nazvali tito turisté Staničev Vrh. Přístup na Zeleniške Špice není snadný, třeba se dobře vyznatí v loveckých stezkách a hřeben sám skýtá některé technické obtíže. Svěží popis obou tur je dalším dokladem, že i v horstvu tak známém, množstvím chat a upravených cest slyoucím, jako jsou Saviňské Alpy, lze najítí vděčné nové výstupy.

Na sedle Vršci byla v letošním období dobudována slovinská chata. Vedle důvodů národnostních vedla k tomuto projektu naprostá nedostatečnost Vossovy chaty, kde ani nocleh, ani denní pohov neby

valně příjemný. Nová chata je mnohem větší než Vossova, rozměry jejího půdorysu jsou 9.05 × 9.30 m, výška 8.06 m. V přízemí je velká jídelna (6.05 × 4.25 m), kuchyň a místnost pro hospodáře, dále schody do prvního patra, vstup ke sklepu a cisterně. V prvním poschodí jsou čtyři pokoje po dvou postelích a jeden s třemi, v podstřeší jeden pokoj s jedním lůžkem a společná ložnice s deseti postelemi. Nová chata stojí na trentske straně asi 60 m na levo od cesty. Cesta přes sedlo je nyní 3 m široká i jezdí po ní i dvouspřežní vozy. Chatu zřídil kranjskogorský odbor slovinského alpského družstva nákladem více než 16.000 K; zvátí se bude nejspíše „Planinski dom na Vršiču“. Otevření chaty proponuje se na červenec 1912. Výstupy z chaty budou tytéž, co z chaty Vossovy, přibude však záhy výhodné spojení s Koritnicí a Planicí. Kromě toho oddělené pokoje poskytnou příjemný i několikadenní pobyt ve vysoké poloze, který ovšem v chatě Vossově nebyl možný.

Okno Prisojniku. Dodatkem k článku, uveřejněnému v prvním čísle tohoto ročníku, sdělujeme, že prvý výstup z Pišnice Oknem na jižní stranu Prisojniku podnikl p. A. Ječmínek s vůdcem J. Pečarem z Kranjské Gory roku 1905. Tato partie opustila o 3. hod. ranní Kranjskou Goru, a dostala se cestou jen málo, hlavně v poslední části, odlišnou od tury popsane, na sněžisté pod Okno. V Okně padalo silně kamení; rychle postupovali v pravé části koutu, jak daleko mohli. Pak pomáhal J. vůdcevi přes hladkou plotnu vzhůru, pokud dosáhl, načež vůdce vylezl až na úzkou římsu a vytáhl tlumoky a J. k sobě. Od malého výklenku v pravo hledali vhodné místo k dalšímu výstupu. Vůdce musil stoupnouti J. na ramena, což stálo mnoho práce a námahy; oba musili se stále tisknouti k stěně, aby nespadli. J. pomohl Pečarovi ještě rukama, pokud stačil, do výše, až konečně Pečar získal místo, odkud mohl J. lanem pomoci. Odtud pak bylo již jen několik kroků k značené cestě na Prisojnik. K vrcholu již nešli a sestoupili přímo po stezce k Vossově chatě, kam dorazili v 1 h. po poledni*). — Druhý výstup podnikl 29. srpna 1907 známý slovinský alpista Dr. H. Tuma s týmv. vůdcem. Turu popsal v Planinském Věstníku roč. XIII. str. 153 a 168, kde o výstupu do Okna samého praví, určitěji než Ječmínek, že šplhali v nejzazším komíně Okna, přes plotny na pravé jeho stěně. Naši turisté, kteří byli třetí partíí, jež přišla Oknem z Pišnice na trentske stranu, užili k výstupu stěny levé; kromě toho šli neobvyklou cestou od velkých říms až k sněžísti Okna.

Z Julských Alp. Dr. Julius Kugy podnikl letos pokus o dostoupení hlubokého sedla Škrbina nad Cianerco (Forca del Palone, 2267 m) se severní strany, avšak tento pokus skončil bez úspěchu právě tak jako pokus jím provedený před osmi lety (21. června 1903). Neunavný terstský alpista dodává, že tento druhý pokus byl také posledním; zdá se tedy, že přechod přes Škrbinu nad Cianerco je vskutku nemožný. Kromě toho provedl Dr. Kugy nový výstup ze Zaoltarji (Špranje) na Viš; dne 22. října vystoupil z Krmy na Rjovinu a sestoupil do Kotu.

*) Dle soukromého sdělení p. Ječmínka.

Chata na Kráži bude prvním novým podnikem slovinského alpského družstva, jakmile budou dokončeny opravy chat dosavadních. O významu této chaty netřeba se šířiti. Razor, Rogica, Škrlatica, Stenar a jiné hory budou odtud lehce přístupny.

Nové chaty slovinského alpského družstva se projektují na Učce (pazinským odborem) a na Ratitovci (selešským odborem).

*

Literatura.

Planinski Vestnik. Ročník XVII. 1911. Právě ukončený ročník je bohat jak obsahem, tak přílohami obrazovými i jinými a reprodukcemi v textu. Největší část článků věnována, jak přirozeno, Alpám Slovinským a tu je potěšitelně stanovit, jak stoupá technická zdatnost i fotografická dovednost slovinských alpistů. Velmi důležitá je monografie dra. Tummy Kaninska Mangartská Skupina, z níž některé části samostatně zpracované drem Tumou pro Alpský Věstník naši čtenáři již znají. Zimní turistikou zabývají se články P. Kunavera o Grintavci a Braně, dále jsou zajímavé téhož autora popisy tur na Planjavu západní stěnou a na Zeleniške Špice; dr. Tuma napsal kromě zmíněné monografie ještě články o Trbišské Škrbinici a Višarských Glavách. Dále přináší Planinski Vestnik Mlakarovo pojednání o Jungfrau a články Seidlův, Zupančičův, Lebezův a Jankův, vedle mnoha zpráv, zejména spolkových. Doporučujeme Planinski Vestník co nejvíceji pozorností českého čtenářstva.

Praktická učebnice jazyka slovinského se slovníčkem. Sepsal Josef Skrbineš, professor c. k. vyššího gymnasia v Příbrami. V Praze 1912. Str. 172, 8°, cena 3 K.

Kniha, vydaná nákladem České grafické akciové společnosti „Unie“, zaslouží si skutečně plnou měrou pozorností našeho obecnstva, zejména těch, kdo nechťi se dorozumívati na slovanském jihu „všeslovanskou“ němčinou. Pro běžnou potřebu sice měli jsme již jakási vodítka, Otčenáškův Slovinsko-český slovníček a Vymazalovu knížku „Slovinsky snadno a rychle“, vyšlé před léty, dokonce bylo i v našich průvodcích stručně zmíněno také jazyka slovinského, ale to k důkladné znalosti jazyka nestačilo. Nyní máme v Praktické učebnici p. Skrbineška knihu, jež kusé naše vědomosti jazyka bratrského národa, založené většinou na slabých základech nedostatečných znalostí gramatiky a zachycené hlavně prakticky při pobytu na milých nám místech Krajiny, Korutan i Goricka, může stupňovati v dokonalé ovládnání jazyka. Spisovatel netají se tím, že kráček za vzorem Gebauera, což je jistě zárukou poctivého a pilného díla. Komu snad připojený slovníček (str. 131—170) by nestačil, upozorňujeme na slovník Zavadišův, vyšlý v knihkupectví Ottově.

Přehledná geologická mapa zemí sudetských. Sestavil, kreslil a stručným vysvětlením opatřil dr. Klement Salač. Olomouc (Promberger). Cena 70 h. Pěkná mapka s přístupným slovním úvodem pro laiky a účely školské.

Různé.

Svaz lyžařů v království Českém oznamuje, že c. k. státními drahami byly povoleny značné výhody na celé řadě tratí pro jízdy za účely zimního sportu. Poněvadž tento rok je zkušebním, je potřeba, aby se oněch výhod užívalo co nejčastěji, neboť slevy na lístcích zřídka kdy používaných budou zrušeny. Výhody jsou omezeny na členy Svazu i lze se na Svaz obrátiti o bližší informace.

Je-li přípustné užívati umělých pomůcek, lan a skob, v alpsismu, o tom se rozvinula v německých odborných listech dalekosáhlá debata. Neschvalujeme zajisté přemrštěnou zálibu v zatloukání klínů nebo různé „Kletterapparaten“, neb víme též, že obojí selhává při skutečně vážných a dlouhých turách. Rovněž nesohlasíme s dlouhými cestami volným vzduchem po tmě při sestupu, ale zamítati umělé pomůcky není zajisté možno, neboť tím by se vracel alpsm k dobám, kdy hory byly silnější nevyzbrojeného člověka. Hranici a míru užívání lze ovšem těžko stanovit, cit jednotlivců je tu nejlepším vodítkem.

Dráha na Pfänder se projektuje z Bregence. Dlouhá bude 2150 m a bude překonávati výškový rozdíl skoro 600 m. Počítá se, že počet dopravených osob bude ročně činiti 34.000.

Z východního Švýcarska do Terstu má být vedeno přímé železniční spojení. Projekt takový byl by zajisté velmi vítán, neboť jím by se otevřela cesta turistům, navštěvujícím Švýcarsy do neméně zajímavých končin na moři Jaderském.

*

Spolkové zprávy.

Třetí společenský večer odboru koná se v pátek dne 26. ledna 1912 ve velkém sále Žofinském. Přednáší ředitel lázní v Ilidži p. J. Pojman „Cestování Bosnou a Hercegovinou“. Se 150 světelnými obrazy. Začátek o 1/2 8. hod. večerní.

O čtvrtém společenském večeru dne 22. února 1912 bude promítána pozoruhodná sbírka obrazů p. prof. dra. Rudolfa Jedličky ze severní Ameriky.

Na další večery chystají se serie obrazů p. inž. J. Plischkeho a p. dra. B. Jedličky. O těchto večerech přineseme bližší zprávy příště.

Na druhém společenském večeru našeho sdružení předvedl doc. dr. V. Dvorský řadu obrazů z hor na Sicilii a v Toskáne. Obrazy, provázené přednáškou, podávající nejen pouhý slovní výklad, ale i pozorování vědecká formou přístupnou širokým vrstvám obecnstva, vedly nás od pobřeží jižní Itálie přes Messinu a Taorminu, na vrchol Etny, odtud na sopečné ostrovy Liparské a konečně do pobřežních hor Toskány, do Alp Apuanských. Zejména zajímavé byly obrazy z Etny a různé typické obrazy osídlení jak z okolí Etny, tak Lipar i Apuan.

Přednášky o Alpách. 25. listopadu přednášel dr. V. Dvorský v Prostějově „o slovanské části východních Alp“, 29. listopadu učitel p. J. Schnal v Hořicích „o životě člověka v Alpách“.

*

Oprava. V náčrtku panorama Mangartské skupiny od severu, přiloženém k 2. číslu, má státi Vrh Bukovník místo Vel. Bukovník, v textu pak Remšendol místo Remškidol.

K tomuto číslu přiložen opětně formulář zprávy o turách. Prosíme všechny členy, aby jej co nejdříve vyplnili a zaslali redakci.

*

